

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.08.2008, sp. zn. 29 Cdo 339/2008, ECLI:CZ:NS:2008:29.CDO.339.2008.1

Číslo: 64/2009

Právní věta: Nebude-li exekuce zastavena podle § 52 odst. 1 exekučního řádu a § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., účast povinného ve společnosti s ručením omezeným, jež zanikla podle § 148 odst. 2 obch. zák., se pouhým zaplacením vymáhané pohledávky povinným neobnoví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.08.2008

Spisová značka: 29 Cdo 339/2008

Číslo rozhodnutí: 64

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Obchodní společnost, Společnost s ručením omezeným, Výkon rozhodnutí, Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Předpisy: § 148 odst. 4 předpisu č. 513/1991Sb.
§ 268 odst. 4 předpisu č. 99/1963Sb.
§ 52 odst. 1 předpisu č. 120/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 30. 8. 2007 potvrdil usnesení ze dne 21. 3. 2007, kterým K r a j s k ý s o u d v Ostravě zamítl návrh, jímž se navrhovatelka domáhala zápisu změny údajů týkajících se jejího sídla (doplnění poštovního směrovacího čísla) a zápisu změny v osobě jejího jednatele (výmazu dosavadní jednatelky S. S. a zápisu nového jednatele R. S. do obchodního rejstříku.

Odvolací soud zjistil, že na základě usnesení Okresního soudu v Opavě ze dne 28. 12. 2005, kterým byla nařízena exekuce na majetek povinné S. S., vydal soudní exekutor (dále jen „exekutor“) dne 6. 4. 2006, exekuční příkaz k postižení obchodního podílu S. S. ve společnosti ST, s. r. o. (dále jen „společnost“). Protože exekuční příkaz byl vydán před právní mocí usnesení o nařízení exekuce, odvolací soud dovodil, že účast společnice S. S. ve společnosti zanikla ve smyslu ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák. až 22. 4. 2006; tj. ke dni, kdy usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci.

Odkazuje na závěry rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 9. 2006, sp. zn. 7 Cmo 71/2006, podle něhož zaplacení vymáhaných pohledávek v rámci exekuce může odvrátit zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným (k postižení jehož obchodního podílu byl exekuční příkaz vydán), jen tehdy, bylo-li provedeno před právní mocí usnesení o nařízení exekuce, odvolací

soud dovodil, že usnesení ze dne 13. 6. 2006, kterým exekutor exekuční příkaz následně („z důvodu vymožení pohledávky“) zrušil, nemělo ve vztahu k zániku účasti S. S. ve společnosti žádné právní účinky.

K otázce obnovení účasti S. S. ve společnosti ve smyslu § 148 odst. 4 obch. zák. odvolací soud uvedl, že podle tohoto ustanovení se účast společníka ve společnosti obnovuje pouze v případě, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti. Zákon sice hovoří i o „pravomocném zastavení exekuce podle zvláštního právního předpisu“, kterým je zákon č. 120/2001 Sb., o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „exekuční řád“), „ten však se zastavením exekuce nepočítá, když výslovně uvádí, že exekutor nerozhoduje o zastavení exekuce podle ustanovení o zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 a § 290 o. s. ř.)“. Skončením exekuce (mimo jiné též vymožením pohledávky oprávněného) zaniká pověření exekutora k provedení exekuce (§ 51 exekučního řádu), což je však jiná situace, než kterou předpokládá § 148 odst. 4 obch. zák. Ačkoliv přitakal názoru navrhovatelky, že jde o „nesoulad“ a o „legislativní nedomyslení všech možných způsobů ukončení exekuce ve vazbě na občanský soudní řád“, odvolací soud dovodil, že nemůže „chybějící legislativní podklad nahrazovat svým výkladem“ za situace, kdy zákon výslovně hovoří o zastavení exekuce.

Odvolací soud uzavřel, že v době, kdy S. S. učinila „Rozhodnutí jediného společníka při výkonu působnosti valné hromady obchodní společnosti ST, s. r. o.“, ve formě notářského zápisu, tj. dne 15. 3. 2007, nebyla (jedinou) společnicí navrhovatelky, a její „prohlášení“ tudíž nemohou mít žádné právní účinky. Nebyla přitom ani jednatelkou společnosti, neboť tato funkce jí zanikla na základě trestního příkazu vydaného Okresním soudem v Opavě dne 16. 2. 2007, který nabyl právní moci dne 8. 3. 2007. S. S. proto nemohla dne 15. 3. 2007 učinit platně rozhodnutí jediného společníka při výkonu působnosti valné hromady společnosti a nemohla také jmenovat jednatelem společnosti R. S.

Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítajíc nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a požadujíc zrušení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně a vrácení věci posledně jmenovanému soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelka se domnívá, že soudy obou stupňů se dostatečně nevyřádaly s otázkou, zda vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti s ručením omezeným předtím, než usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci, může způsobit právní účinky podle ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák. Z gramatického výkladu tohoto ustanovení totiž podle dovolatelky vyplývá, že právní účinky předvídané § 148 odst. 2 obch. zák. by měl mít pouze exekuční příkaz k postižení podílu společníka ve společnosti vydaný po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Poukazujíc na to, že v projednávané věci byl exekuční příkaz vydán již 6. 4. 2006, kdežto usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci až 22. 4. 2006 a argumentujíc, že pouze exekuční příkaz postihující obchodní podíl vydaný po právní moci usnesení o nařízení exekuce může nastolit zánik účasti společníka ve společnosti, má dovolatelka za to, že S. S. nepřestala být její společnicí a mohla platně jmenovat R. S. jednatelem.

Dovolatelka napadá i názor odvolacího soudu, že zaplacení vymáhaných pohledávek v rámci exekuce může odvrátit zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným jen tehdy, bylo-li provedeno před právní mocí usnesení o nařízení exekuce. Vycházejíc z toho, že usnesení o nařízení exekuce nabývá právní moci nezávisle na tom, zda vymáhaná pohledávka byla zaplacená, dovolatelka tvrdí, že „soudy v těchto případech také nevydávají usnesení o zastavení exekuce, které předpokládá ustanovení § 148 odst. 4 obch. zák.“.

Dovolatelka se proto domnívá, že dojde-li k obnovení účasti společníka (resp. odvrácení zániku jeho účasti) zaplacením vymáhané částky před právní mocí usnesení o nařízení exekuce, je na místě

dovodit obnovení účasti společníka i tehdy, je-li vymáhaná částka zaplacená po právní moci usnesení o nařízení exekuce.

Dovolatelka nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že obnovení účasti společníka ve společnosti je možné pouze při zastavení exekuce. Ačkoliv odvolací soud konstatoval nesoulad mezi ustanovením § 148 odst. 4 obch. zák. a exekučním řádem „ohledně rozdílu mezi procesním způsobem skončení exekuce vymožením pohledávky a zastavením exekuce“, nesprávně vyhodnotil, že tento nesoulad nemůže svým výkladem nahrazovat. Dovolatelka je přesvědčena, že „neřešením tohoto nesouladu“, resp. „absencí zákonné úpravy postupu v případě skončení exekuce vymožením pohledávky“, se soudy zabývat musí. Svými rozhodnutími by pak neměly podporovat absurdní výklad zákona, který popírá logiku a porušuje ústavně zaručené právo vlastnit majetek.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání v projednávané věci může být přípustné jen podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Dovolatelka přisuzuje rozhodnutí odvolacího soudu zásadní právní význam v řešení následujících otázek:

- 1) zda obnovení účasti společníka ve společnosti podle ustanovení § 148 odst. 4 obch. zák. je možné jedině v důsledku zastavení exekuce;
- 2) zda exekuční příkaz k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti s ručením omezeným vydaný předtím, než usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, může způsobit právní účinky podle ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák., tj. přivodit zánik účasti společníka ve společnosti a
- 3) zda zaplacení pohledávek vymáhaných exekucí, provedené po vydání exekučního příkazu a poté, co usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, odvrátí zánik účasti společníka ve společnosti.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává – a potud má dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné – v řešení otázek uvedených výše sub 2) a 3), neboť tyto v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešeny nebyly. Otázku uvedenou sub 1) dovolací soud již ve své rozhodovací praxi vyřešil v souladu se závěry napadeného rozhodnutí.

Stalo se tak ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. [Cpjn 200/2005](#) (uveřejněném pod číslem 31/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek), ve kterém Nejvyšší soud pod bodem IV. mimo jiné formuloval a odůvodnil závěr, že soudní exekutor není oprávněn zrušit exekuční příkaz; takové zrušení není účinné. Nejvyšší soud zde zároveň uzavřel, že k obnovení účasti společníka obchodní společnosti nebo člena družstva, jehož podíl, resp. členská práva a povinnosti, byly postiženy exekucí jako jiná majetková práva, proto nedochází „zrušením“ exekučního příkazu, nýbrž zastavením exekuce.

S přihlédnutím k datu vydání usnesení o nařízení exekuce v projednávané věci (28. 12. 2005) je pro další závěry Nejvyššího soudu – v mezích přípustného dovolání – rozhodný výklad exekučního řádu ve znění účinném do 13. 5. 2006, tj. naposledy ve znění zákona č. 133/2006 Sb.

Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v exekučním řádu (§ 47 odst. 1, věta druhá, exekučního řádu). Exekuční příkaz je rozhodnutím, které má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se

exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce (§ 47 odst. 2 exekučního řádu).

Zákon vydání exekučního příkazu na právní moc usnesení o nařízení exekuce neváže. Stanoví, že exekutor vydá exekuční příkaz poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce a poté, co posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena (§ 47 odst. 1, věta první, exekučního řádu). S vydáním exekučního příkazu jsou spojena (vedle uložení konkrétních příkazů, zákazů a výzev povinnému a dotčeným osobám) významná dispoziční omezení povinného (viz § 47 odst. 4 exekučního řádu), která se předtím neuplatní. V praxi bude proto pravidlem, že exekutor vydá exekuční příkaz, jakmile mu bude doručeno usnesení o nařízení exekuce, tedy ještě předtím, než toto usnesení nabude právní moci; pro vyčkávání s jeho vydáním do doby, než usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci, nemá žádný zákonný ani logický důvod. Neprodlené vydání exekučního příkazu (a jeho doručení povinnému) zároveň významně zvyšuje pravděpodobnost úspěšnosti exekuce.

To, zda je exekuční příkaz vydán před či po nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce, nemá a nemůže mít žádný vliv na jeho právní účinky. Ani ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák. (podle kterého vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti má po právní moci usnesení o nařízení exekuce stejné účinky jako zrušení jeho účasti ve společnosti soudem) nikterak nevylučuje, aby exekuční příkaz byl vydán ještě předtím, než vydané usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Z tohoto ustanovení pouze vyplývá, že účinky zrušení účasti společníka ve společnosti má vydání exekučního příkazu teprve poté, co usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci.

V projednávané věci tak odvolací soud správně dovodil, že účast společnosti S. S. ve společnosti zanikla ke dni, kdy usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci.

Zbývá vypořádat se v rovině právní se třetí dovolatelkou položenou otázkou.

Tím, jaký má vliv zaplacení vymáhané pohledávky na zánik účasti společníka ve společnosti, se zabýval Vrchní soud v Praze v odkazovaném usnesení ze dne 23. 4. 2007, sp. zn. 7 Cmo 71/2006 (publikovaném v časopise Soudní rozhledy č. 4, ročník 2007, strana 149); v něm dovodil, že zaplacení částek vymáhaných v rámci exekuce může odvrátit zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným (na postižení jehož obchodního podílu byl vydán exekuční příkaz), jen bylo-li provedeno před nabytím právní moci usnesení exekučního soudu o nařízení exekuce, neboť zaplacení v rámci exekuce vymáhaných částek, k němuž došlo poté, co společníku jeho účast ve společnosti zanikla, je bez přímého vlivu na zánik účasti společníka ve společnosti, a tudíž jej neodvrátí.

Tato úvaha však není úplná. Ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák. totiž předpokládá, že účast společníka ve společnosti zaniká poté, co je vydán exekuční příkaz k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti, a poté, co usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Kromě splnění těchto dvou zákonných předpokladů není zánik účasti žádnou jinou právní skutečností (např. trvající existencí vymáhaného práva) podmíněn. Dobrovolné zaplacení vymáhané pohledávky, i když bude provedeno před nabytím právní moci usnesení o nařízení exekuce, proto samo o sobě zánik účasti společníka, o jehož podíl jde, v dotčené společnosti, neodvrátí. V důsledku dobrovolného zaplacení vymáhané pohledávky společníkem (povinným) po nařízení exekuce však vymáhané právo zaniká (ledaže exekuce již byla provedena). Tím je založen zákonný důvod pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Návrh na zastavení exekuce může podat i sám povinný. O zastavení exekuce nerozhoduje exekutor, ale exekuční soud (§ 45 odst. 2 exekučního řádu). Bude-li exekuce zastavena ještě před tím, než budou splněny předpoklady pro zánik účasti společníka ve společnosti, nemůže k zániku logicky dojít. Dojde-li již k zániku účasti, může mít zastavení exekuce za následek jedině obnovení účasti společníka ve společnosti podle ustanovení § 148 odst. 4 obch. zák.

Z uvedeného je zřejmé, že zaplatí-li společník, jehož podíl byl postižen exekucí příkazem, vymáhanou pohledávku až poté, co usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, může dosáhnout toliko obnovení své (již dříve zaniklé) účasti ve společnosti. Odvolací soud tedy nepochybil, když dovedl, že dodatečné zaplacení vymáhané pohledávky nemělo samo o sobě žádný vliv na zánik účasti S. S. v navrhovatelce.

Protože se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu v rozsahu, ve kterém bylo dovolání shledáno přípustným, správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo,

Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.